

Luku 9

Viljely-yhteiskunnasta kohti kauppayhteiskuntaa

Oppikirjan sivut 64-72

Keskiaika

- Milloin keskiaika alkaa?
- **n. vuodet 300-500, eri tapahtumia (esim.)**
  - kristinuskon nousu (Nikea v. 325)
  - Konstantinopolista pääkaupunki v. 330
  - **kristinuskosta valtiouskonto v. 391**
  - olympialaisten kieltäminen v. 393 (Theodosius)
  - **Rooman valtakunnan jako v. 395** (Theodosius kuoli)
  - Kansainvaellukset
  - **Länsi-Rooman tuho v. 476**
  - Ateenan filosofisen koulun sulkeminen v. 529 (Platon perusti v. 385 eaa.)

Keskiaika

I. Varhaiskeskiaika 400 - 1000

- **Germaanien kansainvaellus**
- Kaupunkitaloudesta kartanotalouteen
- **Feodalismin synty**
- Bysantti, Frankit, Muslimit, katolinen kirkko

II. Sydän keskiaika 1000 – 1300

- **Kaupan ja kaupunkien kasvu**
- **Pyhä saksalais-roomalainen keisarikunta**
- Katolinen kirkko vs. ortodoksinen kirkko
- Investituurariita (paavit vs. keisarit)
- Ristiretket

III. Myöhäiskeskiaika 1300-1500

- **Musta surma**
- **Kansallisvaltiot**
- **Renessanssi**
- 100-vuotinen sota
- Löytöretket
- Protestiliikkeet ja uskonsodat

Varhaiskeskiajan "valtiot"

1. **BYSANTTI = Itä-Rooma**
  2. **FRANKKIEN VALTAKUNTA**
= **Länsi-Euroopassa**
  3. **KIRKKOVALTIO**
    - + **Pyhä saksalais-roomalainen keisarikunta**
- ⇒ **Ja paljon pieniä kuningaskuntia...**

1. Millä perusteilla maatalous oli tehotonta:

- ✓ tekniikka oli antiikin aikaista
- ✓ kaksivuoroviljelyn vuoksi maaperä köyhtyi ja sadot heikkenivät
- ✓ aurasta ei ollut hyötyä Pohjois-Euroopan savipelloilla
- ✓ sadot jäivät pieniksi, uutta peltoa ei saatu raivattua alkeellisilla välineillä

2. Maatalouden tehostumisen mahdollisti:

- ✓ **Ilmaston lämpeneminen** lisäsi tuottavuutta.
  - ✓ **Uusia tehokkaita työkaluja**, kuten **kääntöaura ja kastelujärjestelmät**.
  - ✓ **Uudet viljelymenetelmät**, **kolmivuoroviljely**.
  - ✓ **Lisääntynyt viljelyala**.
  - ✓ **Hevosten yleistyminen ja tehokkaampi käyttö työeläiminä**.
  - ✓ **Uudet hyötykasvit** monipuolistivat ruokavaliota.
    - ✓ **Durumvehnä, riisi, sitrushedelmät..**
- **Yhteiskunnalliset olot vakiintuivat!**

3. Keskiajan luontokäsitys:

- ✓ **Kristillisen luontokäsityksen mukaan ihminen oli luomakunnan herra.**
  - ✓ **Pakanallisuus haluttiin kitkeä!**
  - ✓ **Ihmisellä oli siis oikeus käyttää luontoa omiin tarpeisiinsa.**
  - ✓ **Piti tehdä viisaasti**
- **Luontoa ei kuitenkaan suojeltu.**

Painopiste Italiassa ja Keski-Euroopassa

Euroopan kauppa 1300-luvulla

○ Tärkeä kauppa-alue

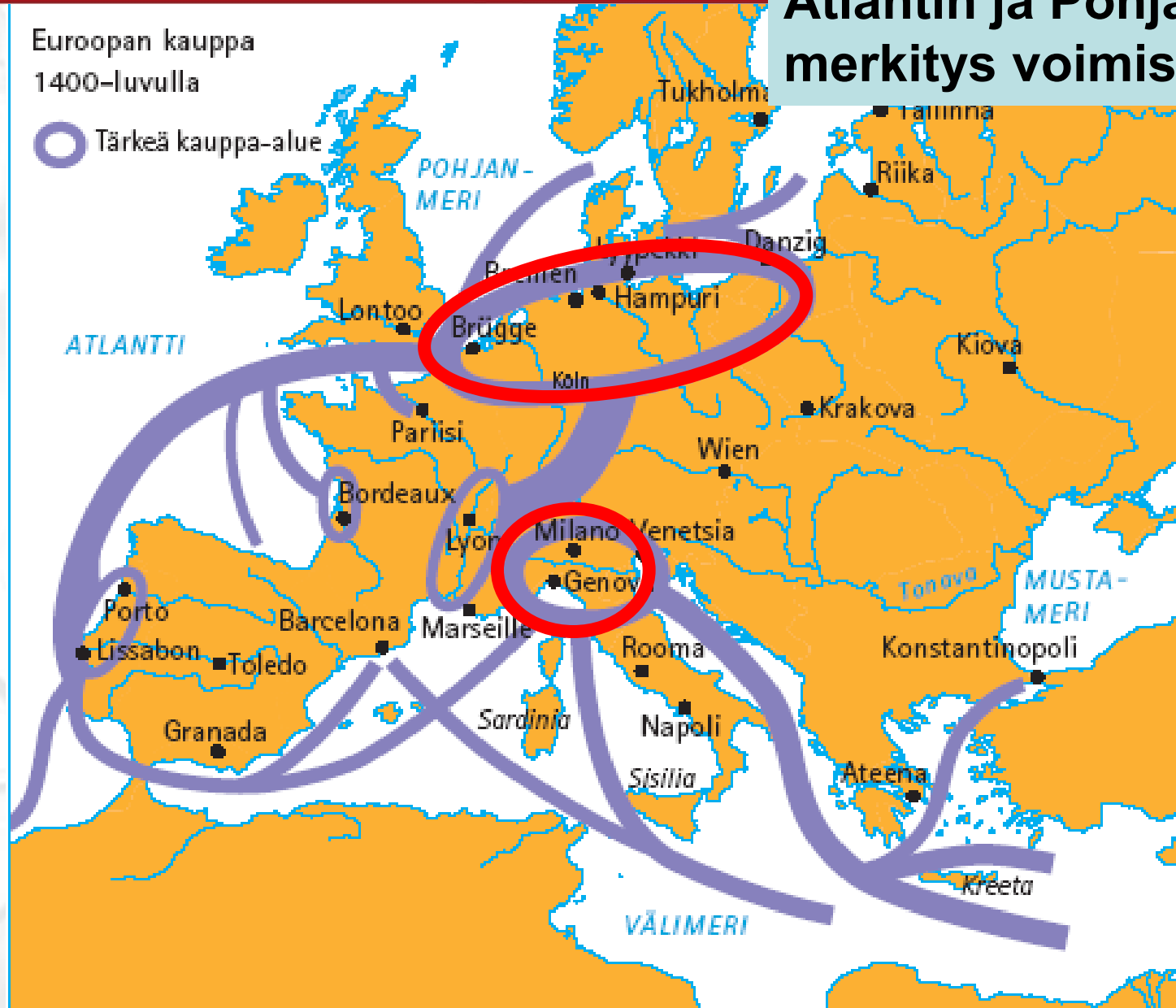
- Aasiasta tuotiin Välimeren alueelle ylellisyystavaroita (posliinia).
- Aasiaan vietiin mm. rautaa, puutavaraa ja oliiviöljyä.
- Euroopan sisällä tärkeimmät kauppatavarat olivat vilja ja suola.
- Välimeren alueella kaupattiin enemmän ylellisyystavaroita.
- P-Euroopan kaupassa oli enemmän välttämättömyystavaroita, kuten turkikset ja kala.
- Atlantin ja Pohjanmeren merkitys voimistui keskiajan lopulla.

Atlantin ja Pohjanmeren merkitys voimistunut

Euroopan kauppa
1400-luvulla

○ Tärkeä kauppa-alue

Keskiajan kauppa*

- **Reitit:**
  - Joet ja merireitit
  - Vanhat tiet Alppien yli
  - Gibraltar, Bosborin salmi, Tanskan salmet
- **Alueet:**
  - Itämeri (Hansaliitto) ja Välimeri, Englannin kanaali
  - Pohjois-Italia, Pohjois-Ranska, Flanderi ja Kaakkois-Englanti

5. Keskiajan kaupungille tyypillisiä piirteitä:

- ei selkeää asemakaavaa, sekava
- talot rakennettu tiheästi
- kivirakennukset jyhkeitä ja/tai koristeellisia
  - puolustus ja kristinusko
- muurit kaupungin ympärillä, portti
  - Venetsia osin poikkeus, sillä vesi toimii suojana.
- paljon toreja, kirkkoja (maalaukset) ja kapeat kadut
- linna (voi olla kaupungin ulkopuolella)
- teloituspaikka – hirttolava, mestauspaikka
- vedenottopaikka
- ruoka tuotettiin ulkopuolella

*Mitä ääniä,
mitä tuoksuja?*

Kaupunkien kasvun syitä:*

- Poliittinen tilanne rauhoittui
- Väestö kasvoi
- Maatalous tuotti enemmän ylijäämää
- Kauppa keskittyi kaupunkeihin
- Rahatalouden paluu
- Ristiretket